

О. НАЗАРУК

СВЯТА НАУКА ...

1081/17. ⁰⁶10

БІБЛІОТЕКА „ГРОМАДСЬКОГО ГОЛОСУ“ Ч. 17.

ОСИП НАЗРУК.

24.035

Львів. Бібліотека
УРСР

СВЯТА НАУКА ГАВТАМИ БУДДИ

Ся річ винята з незвичайно цікавої книжки der Pilger Kamanita, ein Legendengroman von Karl Gjellerup. Автор її великий знавець буддизму й індійських релігійних філософій взагалі, а сей його твір незвичайно оригінальний і лишає по перчитанню його вражінє якоїсь відрадної пільги, та внутрішнього спокою. (Гавтама Будда то основатель „найбільшої“ з релігій світа. Він жив шістьсот літ перед Христом).

Ціна 6 сотиків.

Рад. 148-2/10.50

ЛВВІВ.

Із „Загальної Друкарні“ у Львові, Академічна 8.
1910.

272 2-12-9113 644

Раз мандрував Будда в краю Магада з місця на місце і прийшов до Раягаги. День уже був на склонї, коли Спаситель зближався до міста на п'ятох узгір'ях. Як відблиск божої благословлячої руки розпростирались лагідні промінї сонця над безмежною рівниною, покритою зеленими нивами рижу і лугами. Ніч стала звільна западати, коли Спаситель доходив до передмістя Раягаги.

При першій домі, котрого стіни блещили крізь дерева саду хотів він затримати ся і попросити о нічліг. Але як зближив ся до дверей, побачив на галузи дерева сітку — і минув дім пташника.

В тій часті передмістя хати стояли далеко одна від другої, тай ще недавно шаліла тут пожежа, і тревало добру хвилю нім утомлений Спаситель знов наблизив ся до людського мешканя. Була то загорода маючого сьвященика. Спаситель увійшов уже в ворота, та почувши на обістю лайку, завернув і пішов далі.

Сади багатого попівства довго тягнули ся здовж дороги, і Спаситель počував уже сильну втому, а ще боліла його права нога, зранена на гострім камені. Вкінці побачив при гостинці дім. Ясне сьвітло падало крізь вікна й отворені двері через цілу широкість гостинця, з нутра того дому чути було хоровід танцю, сьміху й утіхи, а на порозі стояла гарна молода дівчина в багатій шовковій одежі, прибрана в ясмінові квіти. Вона запрошувала Спасителя: „Вступи тут, чужинче!

В сїм домі мешкає утіха“. Але Спаситель перейшов мовчки попри дїм розпусти, памятаючи слова власної науки: „В сьвятїм законї спів то плач, танець то божевілє, щиренє зубів у невідповідний час то дїтвацтво, а сьміх—тим, що перенятї правдою, нахай вистачає усьміх очий“.

Сусїдний дїм був недалеко. Але що голос і музика аж тут доходили, пішов Спаситель далї до найблишого дому. Та перед ним двох різників острими ножами кінчили краяти щойно зарізану корову.

І Спаситель лишив той дїм.

Перед найблищим домом побачив гончарські прилади. Тут жив чесний чоловік, і Спаситель вступив на подвірє сего дому, та просив господаря о нічліг.

„Я радо переночував-би тебе, відповів гончар, але перед хвилиєю прийняв я вже одного нічліжинника, і коли він згодить ся з тобою спати, то лиши ся“.

Спаситель вступив там, застав молодого мандрівника і запитав його :

„Чого ти, молодче, пішов у чужину?“

І молодий мандрівник розповів йому докладно ціле своє житє, про свою нещасливу любов молодечу і про дорібок і про те як вкінці почув тягар свого багатства, як покинув його і жінок своїх і дітий і як не оглядаючи ся станув одного досьвітка сам один, як палець на безкрайнім і пустім гостинци, та шукає тепер за великим учителем, за Спасителем Буддою.

Спаситель почувши ті слова, не дав ся пізнати, але відповів :

„Ше не дуже пізно, а довгий сон не добрий для духа. Коли хочеш, то я предста-

влю тобі науку Будди за те, що ти оповів міні про своє життя“.

А коли молодець просив, щоби перепо-
вів йому науку великого учителя, той зачав:

„Брате! Совершенний, цілковито про-
буджений (Спаситель) у місті Бенарес, при
вішунській скелі в гаю оленів пустив в обіг
колесо своєї науки. І спротивити ся їй не
може жаден аскет-пустельник, ніякий бог
і ніякий чорт і ніхто в світі. Та наука є від-
критєм і обявленєм чотирох сьвятих
правд. Котрих чотирох? Сьвятої правди
про терпіне, котре все йде за житєм, як
тінь його, сьвятої правди про жерело терпіня,
сьвятої науки про знищенє терпіня, сьвятої
правди про стежку, котра провадить до зни-
щення терпіня.

„А що то є брате, сьвята наука про тер-
піне? Прихід на світ то терпіне, старість то
терпіне, слабість то терпіне, умиранє то тер-
піне. Смуток і горе, біль і гризота і розпука
то терпіне. Розлука з тим, що нам миле,
то терпіне, злука з тим, що нам не миле, то
терпіне. Словом — всяке привязанє до чого
небудь то терпіне. Навіть де розцвите любов,
то й там в слід за нею приходить терпіне.
То є, брате мій, сьвята наука про терпіне.

„А що то є, брате, сьвята наука про
жерело терпіня? Є ним та жадоба, що
не покидає нас від одного приходу на світ
до другого, жадоба з котрою лучить ся при-
страсть і утіха, жадоба, котра то тим то сим
любуєть ся, жадоба роскоші, жадоба ставан-
ня-розвитку, жадоба минути ся-спокою. То є,
брате мій, сьвята наука про жерело терпіня.

„А що то є, брате, сьвята наука про
знищенє терпіня? Се власне є цілковите зни-
щенє, вирванє з коренєм тої жадоби, опуще-

не і спасенє від неї. То є, брате мій, сьвята наука про знищенє терпіня.

„А що то є, брате, сьвята наука про шлях, котрий провадить до знищеня терпіня? Та сьвята осьмирака стежка полягає на правдивім пізнаню, справедливім рішеню, правдивій мові, справедливім діланю, справедливім житю, справедливім змаганю, справедливій думці, правдивім заглибленю в собі. То є, брате мій, сьвята наука про шлях, котрий веде до знищеня терпіня“.

Коли Спаситель уставив чотири угольні каміні своєї науки, взяв ся будувати вигідну домівку для думок і способу думаня ученика свого. Він розбирав і пояснював йому кожде реченє з'окрема, як обробляє ся й вирівнює ся кожний камінь до будови. І як один камінь кладе ся на другім, так складав Спаситель реченє до реченя, скрізь уважно допасовуючи й усе докладно будуючи. Поруч стовпа-думки про терпінє поставив він стовп-думку про минанє усього і получив оба важким стовпом-думкою про марність усього. А тим могутним-величавим входом-воротами попровадив обережно ученика свого крок за кроком кілька разів по кріпко збудованих сходах закона льогіки-думки. І як розумний будівничий, що будуючи величаву будівлю, в відповідних місцях вставляє статуї і то так, щоби вони були не тільки прикрасою, але й підпорою, так уживав Спаситель приємних і розумних притч-порівнень, бо притча нераз розяснить темну глибину мудрої мови. А вкінці зібрав він усе разом, немовби накрив те блискучою копулою і сказав:

„Брате мій, через привязанє до чогось будуєш, через непривязанє не будуєш. Монахови. котрий уже не звязаний з нічим на

світлі, приходить серед ясної погоди його духової рівноваги таке пізнане: Запевне не вже моє спасенє, се я в останнє прийшов на світ, для мене нема ніякого істнованя. І то є, брате мій, найвисша мудрість: знати, що висхло жерело всього терпіня. А хто став учасником тої найвисшої мудрости, той знайшов правдиву, вічну свободу. Бо все на світі, о путнику, фальшиве що проминяє. А правдиве тільки те, що — вічне — то є погасненє привидів; шаленої думки: жадоби. Тоді кождий хто підлягав слабости, брудови, гріхови, осягає вічну, чисту, святу безпеку: спасенє є в спасенім, вигоріло житє, сповненє діло, не для мене вже світ сей. Такий чоловік, о брате, називаєть ся „скінченим“, бо він скінчив уже своє терпіє. Такого совершеного чоловіка називають також „погасшим“, бо він згасив уже божевілє свого „я“ і „моє“. Називають його також „корчівником“, бо він з коренем викорчував у собі охоту до життя так, що в нїм уже не пробудить ся ніяка жизнь. Такої совершенної людини, коли її тіло по смерті розпаде ся, то вже і бог не побачить. Навіть природа, котра всьо відкріє, не взрить більше такого чоловіка: бо він засліпив очи природи і зійшов злій раз на все з дороги. Пливучи великою струєю творива, досягнув він одинокого острова, одинокої пристані, де нема старости ні смерти — досягнув неістїня“.

Коли Спаситель скінчив говорити, запитав його молодець:

— „Чи Ти все те чув з уст самого Спасителя?“

Соверешенні люди рідко коли сьміють ся. Одначе на те питанє Спаситель легко осьміхнув ся і відповів:

„То ні, брате“.

— Я так і думав“, сказав нерозважний молодик.

Коли рано-раненько пробудив ся Спаситель, узрів молодця, як він поспішно збирав ся.

„Вже хочеш іти, брате?“ запитав Спаситель.

— „Певно, певно“, відповів молодець „Тільки подумай собі, яке щастє: я щойно був на дворі, щоби напiti ся води, бо висхло мені в горлі від вчашного балаканя, тай довідав ся при студни, що Спаситель прийшов вчєра до сєго міста! А я гадав, що буду мусів іти до нього ще яких чотир тижні! Спішу ся! Земля горить мені під ногами! Бувай здоров!“

І побіг, землі не достапаючи. Розпитавши першу стрічну особу про місце, де можна здибати учеників Спасителя, побіг далі. В своїм запалі не запримітив, як у вузкій улиці надбіг сполошений бик і доперва, як було вже запізно, побачив над собою його кровю забігли очі і ніздря, з котрих бухала пара і гладкий блискучий ріг, котрий сєйчас вбив ся йому глибоко в бік. Молодець крикнув з болю, повалив ся на землю і зімлів. А коли прийшов до притомности, став просити людей, котрі його ратували :

— „Люди добрі! Я йду з таких далеких сторін. І так близько дійшов я вже до ціли. Змилосердіть ся наді мною, занесіть мене до стіп Спасителя, тоді я щасливий умру“.

Саме тоді надійшли ученики Спасителя, довідали ся в розмові з молодцем, що він ночував разом з Спасителем і говорив з ним і чув його науку, не знаючи про се. Але нім надійшов Спаситель, пішла кров устами мо-

24.

лодця і він помер з іменем своєї любки на устах. А ученики пішли шукати Спасителя, котрий любив сам ходити і тому випередив їх попереднього дня. І знайшли його в домі гончаря і розповіли йому про смерть молодця, котрий ночував з ним, та запитали де він піде по смерті.

Спаситель відповів: „Нерозумний як дитина був той молодець. Він шукав за мною і визнавав мою науку, а коли я представив йому ту мою науку, він не признав її. Серце його бажало щастя і райських розкошів. Тепер пробудився він до нового життя в раю на заході сонця“.

І коли Спаситель вимовляв ті слова в домі гончаря в місті Раягага, пробудився молодець в раю заходу. Обтулений червоним плащем, делікатним і блискучим, як листочок квітки, знайшовся він з підібраними ногами на великій рожі льотосу такої самої краски, котра пливала серед великого ставу. На широкій тафлі води видніли скрізь многі льотосові квітки, червоної, синьої і білої краски, і майже на кожній квітці сиділа людина. Береги того дивного саду окружені були чудовими гаями, та пахучими лугами, а над тим всім сяло погідне і сине-сине небо...

(Тут починаєся незвичайно інтересна частина повісти, в якій представлено, як той молодець здивався з своєю любкою і як вони разом під різними формами перетривали мільйони літ і бачили кінець світа, то є не тільки землі і сонця, але і всіх зьвізд і всіх систем небесних тіл, та повстане нового світа. В тім часі вони так усовершені, що досягнули найвищого щастя, то є нірвани — неістніня. Навіть божья воля не могла затримати при „життю“ людської душі: людина стала сильнішою від бога і з власної волі розплилася в неістніню).

4142

О. Назарук

СВЯТА НАУКА ...